

-52-

1952 Lichte.

Kiertämään.

Klu 11.12.52.

14

[Handwritten signature]

S u o m e n P a n k i n J o h t o k u n n a l l e .

Johtokunnan myöntämällä apurahalla tein tämän vuoden alkupuolella kolme kuukautta kestävä opintomatkan Ranskaan. Lausun parhaat kiitokseni minulle suodusta tilaisuudesta perehtyä sikäläiseen pankkitoimintaan.

Vahvistetun suunnitelman mukaisesti opiskelin ranskankieltä Institut du Panthéon-nimisessä opistossa runsaan kuukauden ajan. Opettajatar, noin 50-vuotias

ranskatar, osasi totisesti teettää työtä oppilaallaan. Kotitehtäviim ja oppitunteihin meni päivittäin aikaa 8-10 tuntia ja olin todella iloinen, kun pääsin seuraamaan työskentelyä pankissa.

Tutustuminen ranskalaiseen pankkiin kesti vajaat kaksi kuukautta. Aloitin työskentelyn Société Générale'ssa, jossa olin noin 6 viikkoa siirtyen oleskeluni viimeiseksi viikoksi Banque de France'en. Ensinmainitussa pankissa olin 4 viikkoa ulkomaanosastolla, yhden viikon henkilökuntaosastolla sekä viimeisen viikon eräässä Pariisissa sijaitsevassa haarakonttorissa. Oleskeluni Banque de France'ssa rajoittui yksinomaan ulkomaanosastoon.

Rajoitan esitykseni koskemaan vain yleisiä asioita sekä selvittelen ranskalaisten virkaveljien asemaa, heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan Société Générale'ssa. Pääosa esityksestäni perustuu henkilöosastolla tekemiini muistiinpanoihin sekä keskusteluihin eri virkailijoiden kanssa.

Société Générale - nimi koko komeudessaan on Société Générale pour favoriser le Développement du Commerce et de l'Industrie en France - on perustettu vuonna 1864. Pääkonttori Pariisissa sijaitsee kolmessa eri rakennuksessa, joista tärkein muodostaa kokonaisen kolmion muotoisen korttelin. Pankilla on Pariisissa 46 haarakonttoria, esikaupungeissa 30 ja maaseudulla 458. Afrikassa on 22 konttoria, joista Tunisiassa 13. Lisäksi pankilla on hyvin tärkeät konttorit Lontoossa, New York'issa ja Buenos Airesissa. Pankin koko henkilökunta on noin 11.000, joista pääkonttorissa työsken-

telee viitisentuhatta.

Société Générale'en on liittynyt eräitä muita ranskalaisia pankkeja, jotka jatkavat toimintaansa entisillä nimillään. Näistä on tärkein Elsas'issa sijaitseva Société Générale Alsacienne de Banque, jolla on 31 konttoria.

Société Générale kansallistettiin vuonna 1946 annetulla lailla yhdessä neljän muun suurpankin kanssa.

Pankin palvelukseen pyrkivälle ei aseteta läheskään samoja pätevyysvaatimuksia kuin meillä. Pankin järjestämässä sisäänpääsyttutkinnossa hyväksytyt otetaan palvelukseen "alokkaana" kolmen kuukauden koeajaksi, jona aikana työsuhde on täysin tilapäinen. Niinpä irtisanominen puolin ja toisin voi tapahtua heti ja alokas on vapaa seuraavana päivänä.

Ennen alokasajan päättymistä pankin palvelukseen kelpaavaksi katsottu henkilö saa siitä johtokunnan allekirjoittaman ilmoituksen. Hän ei vielä ole vakinainen virkailija, vaan hänet on "kokelaana" hyväksytyt uudeksi, yhdeksän kuukautta kestäväksi koeajaksi. Hänen asemansa on kuitenkin sikäli parempi, että irtisanomisessa on noudatettava lain määräämää aikaa ja että hänet katsotaan ammattiin kuuluvaksi, josta ilmauksena palkkakin nousee 16.060.-- frangista 17.500.-- frangiin.

Yhteensä vuoden kestävä koeajan aikana pankki velvoittaa alokkaan ja kokelaan seuraamaan opetusta pankkitoiminnan alkeissa. Oppitunteja on tavallisesti yksi viikossa ja ne pidetään yleensä työaikana pankissa. Työajan päätyttyä pidetyistä tunneista maksetaan kuten ylityöstä. Pariisin ulko-

puolella sijaitsevien konttorien kokelaitten opetus tapahtuu enimmäkseen kirjeitse. Kurssien päätyttyä pidetään sekä suulliset että kirjalliset kokeet, joitten läpäiseminen on ehtona vakinaiseksi virkailijaksi pääsemiselle.

Virassa ylenemisen perusteina ovat periaatteessa vain ammattipätevyys, työsaavutukset sekä työnjohtokyky. Periaatteessa on naisvirkailijalla samat mahdollisuudet kuin miehillä, mutta käytännössä suunnilleen samat kuin meillä. Tammi-helmikuun vaihteessa julkaistaan luettelo niistä, jotka pankin johtokunta katsoo kelpoisiksi mahdolliseen ylennykseen. Luettelossa ovat nimet arvoasteittain aakkosjärjestyksessä ja siihen saatu nimi pysyy ylentämiseen saakka, ilmestyäkseen siihen mahdollisesti myöhemmin uudelleen seuraavan arvoasteen yhteydessä.

Erikoisuutena sietää mainita, että meidän ylimääräisiä ja nuorempia virkailijoita vastaavilla on oikeus vedota erityiseen johtokunnan ja virkailijakunnan muodostamaan komiteaan siinä tapauksessa, että heidän nimeänsä ei ole otettu luetteloon 5 vuoden aikana. Sama oikeus on ylempillä virkailijoilla, meidän vanhempaan kirjanpitäjäämme saakka, mikäli he eivät ole saaneet nimeään luetteloon 10 vuoden aikana. Minulle kerrottiin, että komitea silloin tällöin ehdottaa johtokunnalle luetteloon lisättäväksi nimiä ja että tämä yleensä siihen suostuu.

Opinnot. Kuten edellä olen maininnut on nuoremman virkailijakunnan pätevyys varsin heikko. Mutta Pariisissa on järjestetty mitä parhaimmat edellytykset sen kohentamiseksi

kahdessa valtion valvonnassa olevassa opistossa "Le Centre d'Enseignement Technique de Banque" ja "Le Centre d'Etudes Supérieures de Banque". Opetus tapahtuu Pariisissa kurssien muodossa ja maaseudulla kirjeitse. Edellisessä - nimen voisi ehkä suomentaa Pankkitekniikan opisto - jakautuu opiskelu kahteen jaksoon, joista ensimmäinen kestää 3 vuotta. Opetusaineina on pankkitekniikka, pörssi- ja valuuttaoperatiot sekä kirjanpidon perusteet. Toinen jakso kestää 2 vuotta. Opetusaineina edellisten lisäksi kauppaoikeus, kansantalous ja matematiikka. Jälkimmäisessä - suomennos ehkä Ylempi Pankkiopisto - opiskelu kestää 2 vuotta ja on puhtaasti teoreettista. Oppilaiksi hyväksytään yleensä vain ne, jotka ovat suorittaneet alemmat, yhteensä 5 vuotta kestäneet kurssit. Kustakin kurssista annetaan tutkinnossa hyväksytyille valtiom diploma.

Edellämainittujen kurssien täydennykseksi ja lisäksi järjestää Société Générale omalle henkilökunnalleen erilaisia kursseja. Aikaisemmin kuvatus alkeiskurssin lisäksi on tärkein n.s. jatkokurssi, joka kestää kaksi vuotta. Opetus käsittelee kolme aineryhmää, nimittäin pankki- ja pörssioperatiot, luottoasiat ja kirjanpidon. Oppitunteja on kolme viikossa, tunti kutakin ainetta ja ne pidetään yleensä viimeisenä työtuntina. Kurssin suorittanut saa rahapalkinnon ja palkankorotuksen.

Pätevyysvaatimuksena meidän kamreeriamme vastaavaan virkaan on erityisen tutkinnon suorittaminen, joka käsittelee kaksi kirjallista ja kaksi suullista kuulustelua. Kirjalliset kuulustelut kestävät kumpikin neljä tuntia ja ensimmäisessä

on käsiteltävänä vain yksi aihe, toisessa sen sijaan on vastattava useaan kysymykseen. Toisessa suullisessa kuulustelussa on pidettävä lyhyt esitelmä tutkijalautakunnan määräämästä aiheesta, johon annetaan 20 minuuttia valmistusaikaa, toisessa esitetään erilaisia kysymyksiä vastattavaksi.

Minulle kerrottiin, että tämä tutkinto on vaikea ja että sitä varten joutuu paljon lukemaan. Pankki järjestää tutkintoon valmistautuville kurssit loka-helmikuun aikana. Maaliskuuhuhtikuun aikana pidetään kuulustelut, joihin sisältyy aikaisemmin mainitun loppukuulustelun lisäksi kirjallisia kokeita ja tehtäviä. Maaseudulla asuville järjestetään opetus ja valmistavat kuulustelut kirjeopiston tapaan.

Edellämainittujen yleisten kurssien lisäksi järjestetään useitakin erikoiskursseja. Niinpä pääkonttorin notariaatti- ja luotto-osastoilla työskentelevät ovat velvoitetut seuraamaan oman toimialansa kursseja yhden talvikauden. Pankilla on myös oma kone- ja pikakirjoituskoulunsa.

Kaikesta opetuksesta huolehtii ja vastaa yksinomaan tätä tarkoitusta varten perustettu Service de l'Enseignement-niminen osasto. Opettajina toimivat melkein poikkeuksetta pankin omat virkailijat, joista tehtäviin oli valittu vain kaikkein pystyvimmat. Ulkopuolisiakin oli, m.m. kirjanpidon opettajana toimi kauppakorkeakoulun lehtori.

Tiedustelin usealtakin, eri kursseja suorittaneilta, heidän mielipidettään opetuksen hyödyllisyydestä. Poikkeuksetta kaikki olivat sitä mieltä, että opetus on liian teoreettista. Opetusosaston esimiehen mielestä taas käytännölliset pankkiasiat

oppii itsestään työn ohella ja opetuksen tehtävänä onkin vain antaa laajempi yleiskäsitys pankkitoiminnasta sekä tällä tavalla luoda paremmat edellytykset käytännöllisen työn suorittamiselle.

Toisaalta hänkin myönsi, että kaikki opetus Ranskassa, alkaen kansakoulusta, on liian teoreettista.

Tuntuu omituiselta, ettei ainoankaan kurssin ohjelmaan sisälly vieraitten kielten opiskelua, vaikka ranskalaisen pankkivirkailijan kielitaito on yllättävän heikko. Société Générale'ssa ei liioin järjestetä ainakaan erityisiä vieraitten kielten kursseja. Syyksi tähän sanottiin, että kielten oppiminen tuottaa ranskalaiselle liian suuria vaikeuksia, ⁿⁱⁱⁿ ettei häntä tahdo saada innostumaan niiden opiskelemiseen.

Palkkajärjestelmä on varsin monimutkainen. Lisäksi tiedot, jotka sain, olivat hieman ristiriitaisia, joten en mene takuuseen pitääkö esitykseni täysin paikkansa.

Järjestelmä perustuu pisteisiin, jonka arvo vaihtelee. Pariisissa ja eräissä suurimmissa kaupungeissa se oli viime keväänä Frs.96.-- ja paikkakunnasta riippuen muualla 1-20 % pienempi. Kaikkiin palkkoihin tulee jonkinlainen kalliinajan lisä Frs.4.252.--, joka alempana on laskettu mukaan.

Peruspalkkakerroin = pisteitä	Peruspalkka Pariisissa + Frs.4.252.-	
138	Frs.17.500.--)	Vastaavat meidän ylimää-
150	" 18.652.--)	räisiä virkailijoitamme
170	" 20.572.--)	sekä naisvirkailijoitten
190	" 22.492.--)	enemmistöä
210	" 24.412.--)	
225	" 25.852.--)	
250	" 28.252.--)	Meidän kirjanpitäjämme
275	" 30.652.--)	
350	" 37.852.--)	
400	" 42.652.--)	Meidän kamreerimme

Vuoden kuluttua nimityksestä saavat jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat palkankorotusta 10-35 pistettä t.s. Frs.960.-- - 3.360.--.

Ikälisiä maksetaan peruspalkasta 1 % kultakin palvelusvuodelta aina 25 %:iin saakka.

Suoritetuista tutkinnoista maksetaan lisäpalkkaa 10-25 pistettä. 25 pistettä eli Frs.2.400.-- saa akateemisen loppu-tutkinnon ja "Ylemmän Pankkiopiston" kurssin suorittanut, 20 pistettä Frs.1.920.-- ylioppilas tai siihen rinnastettavan tutkinnon suorittanut j.n.e. Tutkintojen suomat edut menetetään, kun saavutetaan palkka-asteikossa kerroin 225, t.s. siitä hyötyvät vaimo alemmat virkailijat. Nämä lisät katsotaan ennakolta myönnetyiksi ikälisiksi, joten niiden ja ikälisien yhteismäärä ei voi nousta viimeksimainittujen enimmäismäärää korkeammaksi.

Vieraan kielen ymmärtäminen noteerataan 10 pisteen ja sen osaaminen 20 pisteen arvoiseksi ensimmäiseltä ja 5-10 pisteeksi seuraavilta kieliltä.

Edellämainitut lisät, ikälisiä lukuunottamatta, voivat nousta yhteensä korkeintaan 20 %:iin saakka peruspalkasta.

Pankki maksaa n.s. metrorahaa Frs.800.-- kuukaudessa korvaukseksi matkakustannuksista työpaikalle ja kotiin. Tämä suoritetaan poikkeuksetta kaikille, niillekin palveluskuntaan kuululle, jotka asuvat itse pankissa.

Ennen joulua maksetaan kaikille pankissa pysyväisesti työskenteleville yhden kuukauden palkka.

Virkailija, joka hoitaa häntä ylemmän virkaa yli 2 kuukautta saa hyväkseen 3/4 palkkojen erotuksesta sekä 10 kuukauden jälkeen koko ylemmän palkan.

4 Ylityöstä, jota tehdään osaston esimiehen määräyksestä, maksetaan korvausta.

Meidän kamreeriamme vastaavan virkailijan, jolla on kaikki ikälisät, palkaksi tulee näin ollen Frs.42.652.- + 3.360.- + 10.663.- + 800.-- = Frs.57.475.-, josta veroihin, valtiom sosiaalivakuutuskassaan ja pankin eläkerahastoon menee yhteensä noin 20-25 %, joten nostettavaksi jää Frs.43.000.- - 46.000.- kuukaudessa.

Meidän konttoriapulaistamme vastaavan virkailijan, joka saa samat lisät, palkaksi tulee Frs.24.412.- + 6.103.- + 800.- = Frs.31.315.-, josta veroihin y.m. noin Frs.6.000.-, joten nettopalkaksi jää pyörein luvuin Frs.25.000.- kuukaudessa.

Palkat tuntuvat pieniltä, mutta jos verrataan ranskalaisen pankkivirkailijan palkkaa sikäläiseen yleiseen palkkatasoon ja suoritetaan vastaava vertailu meillä, lienee suhde suunnilleen sama.

Vuosilomat pidetään 1.5.-31.10 välisenä aikana. Société Générale ei palkkaa kesäapulaisia, vaan työt tehdään vakinaisin voimin. Loman pituus määräytyy palvelusajan ja -paikkakunnan mukaan.

<u>Palvelusaika</u>	<u>Loman pituus</u>	
	Suurkaupungeissa	Muualla
1 - 5 vuotta	15 työpäivää	15 työpäivää
5 - 15 "	21 "	18 "
yli 15 "	1 kuukausi	21 "

Meidän kirjanpitäjiämme vastaavat saavat 2 päivää ja heitä ylemmät virkailijat 4 päivää lisälomaa. Yhden päivän lisäloman saavat entiset sotilaat, haavoittuneet, siviili-invaliidit y.m. Virkailija, jolla on lapsia, saa kaksi lisäpäivää. Nämä lisälomat

voidaan yhdistää, mutta koko vuosiloman määrää ei saa ylittää yhtä kuukautta.

Loma-ajat vuorottelevat kuten meillä. Loma-aika voidaan jakaa, kuitenkin on vähintään puolet annettava yhtäjaksoisesti. Töitten vaatiessa voidaan loma keskeyttää. Siinä tapauksessa annetaan myöhemmin 2 päivää ylimääräistä lomaa ja pankki korvaa edestakaiset matkakulut.

Sairaslomia myönnetään vain pankin oman lääkärin suosituksesta.

Palkkaedut loma-ajalta:

<u>Palvelusaika</u>	<u>Täysi palkka</u>	<u>Puoli palkkaa</u>
1 - 5 vuotta	2 kuukautta	2 kuukautta
5 -10 "	3 "	3 "
10-15 "	4 "	4 "
15-20 "	5 "	5 "
yli 20 "	6 "	6 "

Jos virkailijalla on lapsia huollettavanaan maksetaan puoli palkkaa 5-8 kuukauden aikana.

Sairauden takia voidaan myöntää lisäksi palkatonta lomaa kahteen vuoteen saakka. Naisvirkailija on oikeutettu saamaan tällaista lomaa sairaana olevan lapsensa, vanhempiensa tai aviomiehensä hoitamiseksi.

Sairasloman aikana maksettavista palkoista vähennetään valtion sosiaalivakuutuskassan myöntämät avustukset.

Lyhytaikaisia tilapäislomia myönnetään palkkaa vähentämättä seuraavista syistä, jotka mielestäni sattuvasti kuvaavat ranskalaista mentaliteettiä.

Avioliitto	10 työpäivää
Jälkeläisen avioliitto	2 "
Lapsen syntyminen	3 "
Ristiäiset ja konfirmatio	1 "
Lapsen tai vanhempien kuolema	3 "
Asunnon muutto	2 "

Asevelvollisuuttaan suorittava tai asepalvelukseen kutsuttu katsotaan lomalla olevaksi. Jos hänellä on huollettavia maksetaan puolet palkasta ehdolla, että hän on ollut pankin palveluksessa vähintään 2 vuotta ja sitoutuu vapauduttuaan tulemaan takaisin vähintään vuodeksi. Poikamies saa vastaavassa tapauksessa vain n.s. kolmannentoista kuukauden palkan.

Eläkkeet. Pankilla on oma valtion valvonnassa oleva eläkekassansa, johon jokainen 18 vuotta täyttänyt on velvollinen kuulumaan. Kassa saa varansa pidättämällä palkanmaksun yhteydessä jäsenmaksua, jonka määrä vuosittain vaihtelee. Pankki maksaa kuukausittain eläkekassaan noin kaksinkertaisen määrän koko kertyneitten pidätysten summasta. Lisäksi kassalla on korkotuloja ja eräitä tilapäistuloja lahjoituksista, testamenteista y.m.

Yleensä eläkkeen saaminen edellyttää 30 palvelusvuotta. Eläkkeen määrä saadaan laskemalla palvelusvuodet $\times 1/60$ peruspalkasta. Meidän kamreeriamme vastaavan virkailijan kuukausieläkkeeksi tulee nykyisten palkkojen mukaan noin Frs.28.500.-- edellyttäen, että hänellä on 40 palvelusvuotta.

Virkailijan leski saa puolet miehelle kuuluvasta eläkkeestä. Jos hänkin kuolee, siirtyy oikeus lapsille, kunnes he ovat täyttäneet 18 vuotta.

E erityisen maininnan ansaitsee lääkintähuollon järjestäminen. Pankilla on oma sairaalansa koelaitoksineen ja laboratorioineen, pari lääkäriä ja useita hoitajattaria. Koko henkilökunta tarkastetaan joka toinen vuosi. Tulin toteamaan, että tarkastus on hyvin perusteellinen, sillä jouduin, kuten uudet

virkaillijat yleensäkin, lääkärintarkastukseen.

Société Générale'lla on myöskin oma ruokalansa, jossa verrattain hyvä ateria maksoi Frs.120.- - 150.-, siis noin kolmannen osan vastaavista ravintolahinnoista. Hyvin monet virkaillijat tyytyivät kuitenkin eväisiin, joita syötiin pitkin päivää. Nämä virkaillijat kuluttivat ruokatuntinsa kävelemällä boulevardilla tai istuskelemalla pankin tarkoitukseen varaamissa oleskeluhuoneissa.

Ranskalainen perheenemäntä käy yleensä ansiotyössä. Kun asunnot ovat pienet ja huonot - Pariisissa on ollut vuokrasäännöstely ensimmäisen maailmansodan ajoista lähtien - ja palkat ovat pienet ei kotiapulaisia tavallisessa virkamiesperheessä juuri ole. Tämän johdosta pankin ylläpitämä lastenseimi ja lastentarha on varsin tärkeä laitos.

Henkilökunnan oma osuuskauppa oli varsin mielenkiintoinen yritys. Kun pankki oli luovuttanut huoneiston maksutta, maksoi molempien myyjättärien palkat ja luovutti kuljetuksiin omat autonsa, olivat hinnat 10-15 % käypiä hintoja alemmat. Liike oli avoinna vain aamulla ja illalla sekä aamiaistunnin aikana ja kaupanteko oli hyvin vilkasta.

Työaika. Société Générale'ssa kuten muissakin ranskalaisissa pankeissa on 45 tuntia viikossa. Marraskuun alusta maaliskuun loppuun ollaan työssä klo 8.30 - 17.45, paitsi lauantaisin, jolloin lopetetaan klo 11.50, kymmenen minuuttia ennen maanalaisen liikenteen pahimman ruuhka-ajan alkamista. Kesäkuukausina - huhtikuun alusta syyskuun loppuun - on lauantaiapäivä vapaa, mutta muut päivät vastaavasti pitemmät alkaen klo 8.15 ja päättyen

klo 18.15. Pankki on suljettuna klo 12-14, jona aikana syödään aamiainen, johon on varattu yksi tunti.

Ranskalaiset, jotka yleensäkin tekevät pitkiä työpäiviä, pitivät työaikaansa normaalina ja täysin tyydyttävänä. Kuitenkin saattoi selvästi huomata, miten työteho laskemistaan laski illan viimeisinä tunteina enkä usko liioittelevani väittäessäni, että me pääsemme samoihin saavutuksiin, vaikka työpäivämme onkin melkoista lyhyempi.

Työkuri oli hyvä. Myöhästymiset olivat harvinaisia, aamiaistunnille lähdettiin ja siltä palattiin määräaikoina ja oman työpöydän ääressä istuttiin uskollisesti. Tämä säännöllisyys näytti kuitenkin koskevan vain alempia virkailijoita, sillä esimiesasemassa olevat tulivat ja menivät vapaasti. Toisaalta he säännöllisesti joutuivat olemaan pankissa paljon myöhempään kuin alaisensa. Tämä taas johtui siitä, että johtajat istuivat siellä heitäkin myöhempään ja vaativat osastojen lähettämiin, päivän toimintaa koskeviin yhdistelmiin lisätietoja, selvityksiä y.m.

Virkatietä noudatettiin tarkoin. Ei tullut kysymykseenkään, että virkailija olisi mennyt virka- tai yksityisasioissa suoraan osaston esimiehen luokse. Asia oli selvitettävä lähimmälle esimiehelle, joka puolestaan itse esitti sen eteenpäin tai jätti kokonaan esittämättä. Johtajien luokse saivat mennä vain harvat ja valitut.

Pankin toiminnan ja pankkitekniiikan kuvaamiseen en katso olevan syytä lähemmin puuttua. Todettakoon vain, että ranskalaiset pankit ovat jääneet kehityksessä jälkeen meikäläisistä

pankeista. Merkille pantavaa on, että Banque de France on muita uudenaikaisempi.

Kuten alussa olen maininnut olin suurimman osan ajasta Société Générale'n ulkomaanosastolla. Kun tämä oli hyvin laaja ja työnjako oli viety pitkälle, oli vaikeata saada kokonaiskäsitystä pankin toiminnasta. Haarakonttorissa vietetty viikko selvensi paljon asioita. Mikäli Suomen Pankki vastaisuudessa lähet-tä jonkun opintomatkalle Ranskaan, suosittelisin seuraavaa ohjelmaa: kuukausi kielenopiskelua kieliopistossa, kuukausi työskente-lyn seuraamista jonkin pankin pienehkössä haarakonttorissa ja viimeinen kuukausi Banque de France'ssa, jossa ilmeisesti on enemmän opittavaa kuin muissa sikäläisissä pankeissa.

Helsingissä, joulukuun 10 päivänä 1952.

Lauri Lihts